

О.І. Хлопоніна-Гнатенко, канд. екон. наук, доцент,

khloponina07@gmail.com,

<https://orcid.org/0000-0003-4654-6319>

Державний біотехнологічний університет

Є.В. Логвіненко, аспірант,

Державний біотехнологічний університет

СУТНІСТЬ КООПЕРАЦІЇ І СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ: ТЕОРЕТИКО - ПРАВОВІ АСПЕКТИ

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню теоретико-правових аспектів сутності кооперації та сільськогосподарських кооперативів в Україні, зокрема в контексті європейської інтеграції. Поняття «кооперація» та «кооператив» не є тотожними. Якщо коротко, то кооперація – це процес, явище, рух, а кооперативи – це самостійні господарюючі суб'єкти, засновані на принципі кооперації, що гарантує їх існування як однієї з конкретних її форм. З'ясовано, що сільськогосподарські кооперативи є однією з найбільш поширених та ефективних форм організації сільськогосподарських товаровиробників. Проаналізувавши всі розроблені вченими-кооператорами трактування понять «кооперація» та «сільськогосподарський кооператив», пропонуємо визначити його як юридичну особу, адже він має право займатися будь-якою підприємницькою діяльністю, що не заборонена законодавством; по-друге, як самостійний економічний суб'єкт господарювання, тому що він повністю контролюється і керується тими, хто його утворив; по-третє, як добровільне об'єднання виробників сільськогосподарської продукції на демократичних засадах, адже члени кооперативу мають право на демократичне управління та добровільний вступ та вихід із підприємства. В Україні для успішної діяльності сільськогосподарських кооперативів сформовано достатнє нормативно-правове поле, але на сьогодні потенціал цієї організаційно-правової форми господарювання залишається нереалізованим. Виявлено необхідність комплексного дослідження цієї проблематики. Автор звертає увагу на нещодавні суттєві зміни у правовому регулюванні діяльності сільськогосподарських кооперативів, зокрема на зміни, внесені Законом України від 21 липня 2020 року № 819 «Про сільськогосподарську кооперацію». У дослідженні проаналізовано праці науковців та зроблено власні висновки з актуальних питань. З'ясовано, що основними перевагами для розвитку сільськогосподарських кооперативів є насамперед висока якість правового регулювання. На основі проаналізованого законодавства, наукових досліджень та*

міжнародної практики автори роблять висновки про необхідність проведення узгодженої аграрної політики.

Ключові слова: *кооперація, сільськогосподарський кооператив, фермерські господарства, державна аграрна політика, кооперативні принципи.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В Україні кооперативна система ще не набула значного поширення серед фермерів та малих землевласників. Спільна закупівельна та маркетингова діяльність є рідкісною через брак довіри та конфлікти інтересів між фермерами, відсутність професійного менеджменту всередині групи, а також податкову систему, яка не відрізняє кооперативи від інших видів бізнесу. Розвиток сільськогосподарських кооперативів в Україні все ще залежить від активного і сильного керівництва, вмотивованих індивідуальних членів, консенсусу між зацікавленими сторонами та цілеспрямованої державної політики, такої як надійна правова, податкова та фінансова підтримка. Тому розглянемо теоретико-правові аспекти визначення кооперації та сільськогосподарського кооперативу та їх теоретико-правові аспекти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зародження кооперативного руху в Україні почалося майже півтора сторіччя тому. Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад проблеми розвитку сільськогосподарської кооперації та кооперативів зробили такі видатні вчені: С. Мочерний [2], В. І. Дробот, В. П. Мартьянов, М. Ф. Соловійов, А. В. Токар, В. Й. Шиян [3] М. Туган-Барановського [4], В. Зіновчук [5] тощо. На сучасному етапі значний внесок у становлення та розвиток кооперації в Україні зробили такі сучасні українські вчені: А. Волик [8], В. Марочко [9], Пантелеймоненко А.О. [6], Л. Ломовських, М. Пономарьова [10] та ін. Проте історичний аспект та проблеми і перспективи розвитку сільськогосподарської кооперації з огляду на їх актуальність ще потребують подальшого дослідження. Низка проблем залишається малодослідженою та потребує подальшого поглибленого дослідження.

Мета статті. Головною метою статті є висвітлення та узагальнення теоретико-правових аспектів визначення кооперації та сільськогосподарського кооперативу, визначення змісту категорії «сільськогосподарський кооператив».

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «кооперація» походить від латинського слова «соорего», що в перекладі на українську мову означає «співпрацюю», а з огляду на те, що кооперативний рух був заснований в Англії, слово «кооперація» походить від англійського дієслова «to cooperate» та англійського «cooperation», що безпосередньо

означає «співпраця, координація». З часом поняття «кооперація» набуло більш конкретного економічного значення та інституційного змісту і використовується для опису лише певних видів кооперації: кооператив – це форма організації праці, за якої значна кількість людей бере спільну участь в одному або різних, але пов’язаних між собою трудових процесах [1]; кооператив – це організоване, формальне, самодіяльне добровільне колективне об’єднання робітників, службовців і дрібних виробників (у тому числі фермерів) для досягнення спільних цілей у різних сферах господарської діяльності [2, с. 247]. Дивно, що вчені-кооператори трактують поняття «кооперація» як процес, явище, даючи йому різні визначення табл. 1.

Таблиця 1.

Варіативність у трактуванні поняття «кооперація»

Трактування	Роз’яснення
Загальна форма організації праці, яка доповнює поділ праці та спеціалізацію і є основною формою підвищення продуктивності праці, а також методом, необхідним для створення єдиної та ефективно функціонуючої системи суспільного виробництва, що разом з поділом праці передбачає процес усупільнення	Являє собою ту форму праці, при якій багато осіб планомірно, працюючи поруч і у взаємодії один з одним в одному й тому самому процесі виробництва або в різних, але пов’язаних між собою процесах виробництва
Особлива форма організації виробництва, яка являє собою підприємство, асоціацію осіб, добровільно об’єднаних для досягнення спільної господарської мети	Така форма не має загальної закономірності, вона виникає на відповідному етапі розвитку суспільного виробництва і є конкретним виразником його усупільнення

Джерело: за даними [2 розкритий 4].

Основа і сутність кооперативної діяльності полягає у вільному, організованому і мирному співробітництві для досягнення економічних цілей, не у загальній ворожнечі або взаємній шкоді і збитках, а в застосуванні принципу взаємодопомоги. Більшість економістів-аграріїв вважає, що як соціально-економічна структура, кооперативи повинні виконувати також культурно-просвітницькі функції. «Об’єднуючись у кооперативи, люди можуть зближуватися, розвивати тісні контакти і неформальні стосунки» [3]. Розробник теорії кооперації М. Туган-Барановський вважає кооперативи можливою формою соціально-економічної організації, спрямованої на захист економічних інтересів трудящих економічними засобами, а сільськогосподарські кооперативи таким типом господарської організації, що ґрунтується на приватній власності та переслідує приватні економічні інтереси своїх членів, бо

тільки через кооперацію селяни могли користуватися перевагами та привілеями, якими користувалися великі господарства [4]. Туган Барановський розглядає соціальний ідеал кооперативу як розвиток його організаційної структури: «Кооперація – це форма економічної самооборони робітників, щоб робітничий клас міг у своїй економічній діяльності прагнути тільки до тих завдань і цілей, які він сам собі ставить» [4]. Якщо М. Туган-Барановський розглядає кооперацію передусім як форму соціально-економічної організації робітників, то з точки зору А. Чаянова, «кооперація – не просто підприємство, це щось більше, це масовий суспільний рух». Наприкінці 90-х років ХХ ст. з'явився новий науковий напрям у розумінні сутності поняття «кооперація». З точки зору вчених Г. Черевка та Ф. Горбоноса, кооперація – це економічне явище, сутність якого полягає в економічних відносинах між партнерами щодо спільного досягнення спільної мети з певними витратами менших ресурсів, на основі взаємних інтересів усіх учасників кооперації, а кооперація – це відносини, в яких суспільству належить, що кооперативи можуть розвиватися лише за певних сприятливих політичних, економічних і правових умов, які мають бути створені для цього, а організаційною формою кооперації є кооперативи, що створюються і функціонують на таких засадах. Концептуальний підхід до кооперації базується на розумінні того, що кооперація – це явище, яке потребує сприятливих умов для свого розвитку, а ці умови формуються під впливом певних чинників:

- стабілізуючі (наявність та рівень розвитку інфраструктури, громадська думка щодо розвитку кооперації, ставлення держави до цього явища);

- стимулюючі (правова та законодавча база, внутрішня економічна стабільність, оподаткування та податкові пільги, фінансово-кредитне обслуговування).

- організаційно-базові (мотиви створення кооперативів, інститути та процедури, способи залучення початкового капіталу, інформація, консультації, науково-методичне забезпечення) [5; 6].

В. Зіновчук визначає кооперацію як процес, за допомогою якого організації, зацікавлені в досягненні певних соціально-економічних результатів, які можуть бути досягнуті лише колективними діями або швидше, добровільно об'єднують свої зусилля та ресурси; визначення кооперації, яке дає В. Зіновчук, посилаючись на те, що існує кооперація праці, виробнича кооперація, міжгосподарська кооперація, міжгосподарська співпраця, міжгалузєва кооперація, міжрегіональна кооперація і навіть міжнародна кооперація, відображає її двоїсту природу і розглядає кооперацію як дуже широке поняття, що охоплює широкий

спектр групових дій [6]. Інша частина вчених розглядає кооперацію, по-перше, як процес, використовуючи такі поняття «кооперація праці», «кооперація», «міжгосподарська кооперація» тощо; по-друге, як організаційну форму, маючи на увазі низку конкретних організаційно-правових форм, які називаються кооперативами (сільськогосподарська кооперація – сільськогосподарські кооперативи, кредитна кооперація – кредитні кооперативи, споживча кооперація – споживчі кооперативи тощо) [7–9]. Систематизуючи основні визначення поняття «кооперація» та його тлумачення різними авторами, ми бачимо, що це поняття еволюціонувало разом з розвитком суспільства та ускладненням суспільних відносин.

Загалом поняття «кооперація» спричинило багато суперечливих суджень, неоднозначних підходів та думок. Тому необхідно розробити теоретичну базу, об'єднавши зусилля науковців. Ця теоретична база не повинна бути результатом ситуативного підходу, а ґрунтуватися на методологічних і методичних засадах набутого досвіду з урахуванням специфіки економічних відносин країни. Узагальнюючи різні концептуальні підходи до розуміння поняття «співробітництво», можна виділити три течії наукової думки з цього приводу:

– по-перше, кооперація розглядається як організаційний конструкт, тобто добровільне об'єднання людей для спільної економічної діяльності або форма організації праці, за якої багато людей спільно беруть участь в одному трудовому процесі [7];

– по-друге, кооперація розглядається як процес об'єднання зусиль і ресурсів та ототожнюється з існуванням низки подібних кооперативів [9];

– по-третє, кооперація розглядається як економічне явище за змістом і кооператив за формою. З іншого боку, для розвитку кооперації як явища і системи економічних відносин необхідно створити сприятливі економічні, правові та політичні умови, а формування і функціонування кооперативів базується на загальноприйнятих кооперативних принципах [9].

Дуже важливо зазначити, що поняття «кооперація» і «кооператив» не є тотожними: за своєю суттю кооперація має занадто широке поняття, яке охоплює величезний спектр діяльності, це процес, явище, рух, а кооператив – це самостійний суб'єкт господарювання, що базується на принципах кооперації та забезпечує її існування як одну з її конкретних форм. На сьогодні існує широкий спектр підходів до тлумачення природи кооперативної організації. Кооперація – це перетворення роздробленого індивідуального селянського господарства у вищу соціально-економічну форму, що є головним завданням будівництва нового села. За визначенням М. Туган-Барановського, одного з провідних українських учених-кооперативістів, кооператив – це господарське підприємство, що

має на меті ряд добровільних об'єднань не отримання найбільшого прибутку на вкладений капітал, а збільшення трудових доходів членів або здешевлення задоволення споживчих потреб членів шляхом спільної господарської діяльності [4]. Під кооперативом розуміють об'єднання осіб з необмеженою кількістю членів, побудоване на принципах самодіяльності та демократичної рівності, з метою підтримки своїх членів шляхом організації спільних виробничих або збутових проєктів, що звертає увагу на необмежену кількість членів кооперативного товариства та розкриває глибокий потенціал економічних ефектів кооперації [10]. Як зазначається у роботі В. Зіновчука, кооператив – це об'єднання людей, які добровільно об'єдналися для досягнення спільної мети шляхом створення підприємства, в якому необхідний капітал забезпечується вкладенням коштів усіх тих, хто згоден справедливо нести ризики, отримувати достатню частку прибутку цього підприємства та брати активну участь у функціонуванні об'єднання [6]. Одні дослідники підкреслюють відкритість кооперативних організацій як найважливішу характеристику кооперативів, інші – специфіку розподілу економічних результатів і другорядну роль капіталу, який не має впливу на прийняття рішень і розподіл доходів, треті – добровільність членства і демократичність управління, четверті – індивідуальну участь в управлінні та господарській діяльності. Одні науковці наголошують на можливості участі та саморегулювання, інші – на соціальній меті, визначаючи кооперативи як організації, що надають можливість отримати певні блага. У світовій практиці кооперативи досягли значного розвитку у сфері діяльності, пов'язаної з виробництвом сільськогосподарської продукції, а кооперативи вважаються ефективними лише завдяки особливостям, притаманним цій організаційно-правовій формі:

- кооперативи створюються за рахунок внесків членів і не потребують залучення коштів з державного бюджету;

- різноманітність і майже необмежена кількість різних видів кооперативної діяльності дозволяє диверсифікувати організаційні форми;

- функціонування кооперативів базується на соціально орієнтованому ринковому механізмі, суть якого полягає у використанні об'єктивних мотивів кооперативних організацій для досягнення взаємовигідних результатів;

- кооперативи можуть об'єднувати дрібних виробників для підвищення їхньої конкурентоспроможності;

- кооперативи можуть ефективно працювати в різних типах економіки.

Кооперативні об'єднання мають потенціал стати ефективною формою господарювання в Україні, оскільки вони можуть замінити існуючу колгоспну систему і максимально зберегти переваги великотоварного виробництва, виробничої та соціальної інфраструктури, людських ресурсів, а також удосконалити організаційну філософію, відносини власності, управління, фінансування та розподіл доходів.

Таблиця 2.

Організаційні засади розвитку сільськогосподарських кооперативів згідно із ЦКУ, ГКУ, ЗУ «Про кооперацію» та «Про сільськогосподарську кооперацію»

Законодавчий документ	Перелік організаційних засад
ЗУ «Про кооперацію»	Порядок створення кооперативу. Статут та державна реєстрація. Член кооперативу. Вступ до кооперативу. Основні права та обов'язки члена кооперативу. Припинення членства в кооперативі. Асоційоване членство у кооперативі. Виконавчий орган кооперативу, його спостережна рада, ревізійна комісія (ревізор). Майно кооперативу та джерела його формування. Фонди кооперативу. Паї членів та земля кооперативу Майнова відповідальність кооперативу та його членів. Реорганізація та ліквідація кооперативу. Кооперативні об'єднання. Трудові відносини в кооперативних організаціях. Міжнародні зв'язки, тощо.
ЗУ «Про сільськогосподарську кооперацію»	Членство в сільськогосподарському кооперативі. Особливості господарської діяльності сільськогосподарського кооперативу. Право власності сільськогосподарського кооперативу.
Господарський Кодекс України	Принципи діяльності кооперативу. Загальні умови створення та членство у кооперативі. Права та обов'язки членів кооперативу. Майно кооперативу. Управління кооперативом. Загальні збори членів кооперативу. Правління та виконавчий директор кооперативу. Спостережна рада й ревізійна комісія кооперативу. Господарська діяльність кооперативу. Майнова відповідальність кооперативу. Припинення діяльності кооперативу, тощо.
Цивільний Кодекс України	Поняття кооперативу. Установчі документи й майно кооперативу. Припинення членства у кооперативі і перехід паю.

Джерело: за даними [12–15]

Розвиток організації потребує ґрунтовної науково-методичної бази, а членами цього об'єднання можуть бути не лише виробничі кооперативи, а й інші організаційні структури та юридичні особи. Поширення такого типу організацій потребує доповнень і змін до існуючої законодавчої бази, значної освітньої діяльності для членів кооперативів, спеціальних навчальних програм для найманих менеджерів, ґрунтовних техніко-економічних обґрунтувань і комплексної дослідницької програми [11]. Загалом організаційно-економічні засади розвитку будь-якої організаційно-правової форми господарювання визначаються відповідною чинною нормативно-правовою базою. Наприклад, розвиток сільськогосподарських кооперативів регулюється Конституцією України, Господарським кодексом України, Земельним кодексом, Податковим кодексом, Цивільним кодексом, Законом України «Про кооперацію» та Законом «Про сільськогосподарську кооперацію». Таким чином, у результаті аналізу зазначеної вище нормативно-правової бази було визначено організаційні засади розвитку сільськогосподарських кооперативів табл. 2. До них належать: порядок створення кооперативу, його статут та державна реєстрація, членство в кооперативі, вступ до кооперативу, основні права та обов'язки членів кооперативу, вихід членів кооперативу, асоційовані члени кооперативу, виконавчий орган кооперативу, спостережна рада, ревізійна комісія (ревізор), власність кооперативу та джерела її формування, статут кооперативу містить інформацію про фонди кооперативу, паї та земельні ділянки членів кооперативу, майнову відповідальність кооперативу та його членів, реорганізацію та ліквідацію кооперативу, об'єднання кооперативів, інформацію про членство у кооперативах. Організаційні засади розвитку кооперативів містяться в Господарському кодексі України та Законі України «Про кооперацію». Інформація про права та обов'язки членів кооперативів також міститься у згаданих вище законодавчих актах.

Висновки. Поняття «кооперація» та «кооператив» не є тотожними. Якщо коротко, то кооперація – це процес, явище, рух, а кооперативи – це самостійні господарюючі суб'єкти, засновані на принципі кооперації, що гарантує їх існування як однієї з конкретних її форм. Проаналізувавши всі тлумачення понять «кооперація» та «сільськогосподарський кооператив», розроблені вченими-кооператорами, ми пропонуємо визначити кооператив як юридичну особу, оскільки кооператив має право займатися будь-якою не забороненою законом підприємницькою діяльністю. По-друге, ми пропонуємо визначити кооператив як самостійний суб'єкт господарювання, оскільки він повністю контролюється і управляється людьми, які його заснували. По-третє, ми пропонуємо визначити

кооператив як добровільне об'єднання сільськогосподарських товаровиробників на засадах демократії, оскільки його члени мають демократичні права. В Україні створена достатня нормативно-правова база для успішного функціонування сільськогосподарських кооперативів, але на сьогодні потенціал цієї організаційно-правової форми господарювання недостатньо розкритий.

Список використаних джерел

1. Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bestreferat.ru/referat-162999.html>.
2. Економічна енциклопедія: у 3 т. / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Академія, 2000. – 864 с.
3. Дробот В. І., Мартьянов В. П., Соловійов М. Ф., Токар А. В., Шиян В. Й. Бізнес-план розвитку сільськогосподарського підприємства: навч. посібник. Київ: Мета, 2003. 336 с.
4. Туган-Барановський М.І. Соціальні основи кооперації / М.І. Туган-Барановський. - Х., 1916.
5. Проценко В.О. Організація корпоративних форм господарювання як фактор зростання економічної ефективності сільськогосподарського виробництва / В.О. Проценко // Економіка АПК. – 2003. – № 10. – С. 11-17.
6. Зіновчук В.В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу / В.В. Зіновчук. – К.: Логос, 1999. – 256 с.
7. Горбонос Ф.В. Про теоретичні засади розвитку кооперації / Ф.В. Горбонос // Економіка АПК. – 1997. – № 2. – С. 36-38.
8. Волик А.М. Сільськогосподарська кооперація в зарубіжних країнах і можливості застосування її досвіду в Україні / А.М. Волик // Проблеми економіки АПК і формування його кадрового потенціалу: в 2 т. – К., 2000. – Т. 1. – С. 311-316.
9. Марочко В.І. Українська селянська кооперація: історико-теоретичний аспект (1861-1929 рр.) / В.І. Марочко. – К., 1995. – 224 с.
10. Lomovskykh, L., Ponomarova, M., Chip, L., Krivosheya, E. and Lisova, O. (2021), Management and organizational and economic conditions of strengthening the marketing activity of the enterprise and maintaining efficient agrobusiness. Financial and credit activity: problems of theory and practice, vol. 2, is. 37, pp. 263– 270. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.230255>.
11. Організаційні та ринкові чинники розвитку сільськогосподарських кооперативів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroua.net/economics/documents/category-97/doc-111/>.

12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
13. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 № 1087-IV // Голос України. – 2003. – № 160. – 28 серп.
14. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від від 21 липня 2020 р. № 819- IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>
15. Цивільний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page4>.
16. Кошкалда І. В. Роль гармонізації в системі управління земельними ресурсами. – 2016.

References

1. Dictionary of foreign words Retrieved from <http://www.bestreferat.ru/referat-162999.html>.
2. Economic encyclopedia: in 3 volumes (2000), editor: S.V. Mocherny (rep. ed.) and others. - Kyiv.: Academy, 864 p.
3. Drobot V. I., Mart'yanov V. P., Solovyov M. F., Tokar A. V., Shyyan V. Y. *Biznes-plan rozvytku sil's'kohospodars'koho pidpryyemstva: navch. posibnyk*. Kyiv: Meta, 2003. 336 s.
4. Tugan-Baranovsky M.I. (1916) *Social basis of cooperation*. m.
5. Protsenko V.O. (2003) *The organization of corporate forms of management as a factor in increasing the economic efficiency of agricultural production [Economy of APC]*. No. 10. - pp. 11-17.
6. Zinovchuk V.V. (1999) *Organizational basis of the agricultural cooperative* Kyiv.: Logos, 256 p.
7. Gorbonos F.V. (1997) *On the theoretical foundations of cooperation development [Economics of agriculture]*. No. 2. - pp. 36-38.
8. Volyk A.M. (2000) *Agricultural cooperation in foreign countries and possibilities of applying its experience in Ukraine [Problems of the economy of the agricultural sector and the formation of its personnel potential]: in 2 vols.* - Kyiv- Vol. 1. - pp. 311-316.
9. Marochko V.I. (1995) *Ukrainian peasant cooperation: historical and theoretical aspect (1861-1929)*, 224 p.
10. Lomovs'kykh L., Ponomarova M., Chip L., Kryvosheya E. ta Lisova O. (2021) *Upravlinnya ta orhanizatsiyno-ekonomichni umovy posylennya marketynhovoyi diyal'nosti pidpryyemstva ta vedennya efektyvnoho ahrobiznesu. Finansovo-kredytna diyal'nist': problemy teorii ta praktyku*, vyp. 2, ye. 37, stor. 263– 270. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.230255>.

11. Organizational and market factors of development of agricultural cooperatives [Electronic resource]. Retrieved from: <http://agroua.net/economics/documents/category-97/doc-111/>.
12. Ghospodarsjkyj kodeks Ukrajinj vid 16.01.2003 # 436-IV [Elektronnyj resurs]. Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
13. Pro kooperaciju: Zakon Ukrajinj vid 10.07.2003 # 1087-IV Gholos Ukrajinj. – 2003. – # 160. – 28 serp.
14. Pro siljsjkogghospodarsjku kooperaciju: Zakon Ukrajinj vid vid 21 lypnja 2020 r. # 819- IX Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>
15. Cyviljnyj Kodeks Ukrajinj [Elektronnyj resurs]. – Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page4>
16. Koshkalda I. V. Rol' harmonizatsiyi u systemi upravlinnya zemel'nymy resursamy. - 2016.

O.I. Khloponina-Hnatenko, E.V. Logvinenko The essence of cooperation and agricultural cooperatives: theoretical - legal aspects. The article is devoted to the study of the theoretical and legal aspects of the essence of cooperation and agricultural cooperatives in Ukraine, particularly in the context of European integration. The terms "cooperation" and "cooperative" are not identical. In short, cooperation is a process, a phenomenon, a movement, and cooperatives are independent economic entities based on the principle of cooperation, which guarantees their existence as one of its specific forms. It was found that agricultural cooperatives are one of the most common and effective forms of organization of agricultural producers. Having analyzed all interpretations of the concepts of "cooperation" and "agricultural cooperative" developed by cooperator scientists, we propose to define it as a legal entity, because it has the right to engage in any entrepreneurial activity that is not prohibited by law, and secondly, as an independent economic entity management, because it is fully controlled and managed by those who created it, thirdly, as a voluntary association of producers of agricultural products on a democratic basis, because the members of the cooperative have the right to democratic management and voluntary entry and exit from the enterprise. In Ukraine, a sufficient regulatory and legal field has been formed for the successful operation of agricultural cooperatives, but today, the potential of this organizational and legal form of management remains unrealized. The need for a comprehensive study of this issue has been revealed. The author draws attention to the recent significant changes in the legal regulation of the activities of agricultural cooperatives, in particular, to the changes introduced by the Law of Ukraine dated July 21, 2020 No. 819 "On Agricultural Cooperatives".

Keywords: cooperation, agricultural cooperative, farms, state agrarian policy, cooperative principles.

Стаття надійшла до редакції: 04.05.2024р.